

SPIS TREŚCI

Wstęp (<i>Stanisław Liszewski</i>)	9
FIZJOGRAFIA URBANISTYCZNA (<i>Elżbieta Papińska</i>)	15
1. Przedmiot, cel i zakres badań fizjografii urbanistycznej	15
2. Kształtowanie systemu przyrodniczego miasta. Specyfika środowiska przyrodniczego w mieście	17
3. Prawne podstawy opracowań ekofizjograficznych. Rodzaje opracowań ekofizjograficznych	20
4. Źródła informacji ekofizjograficznej	22
5. Zasady sporządzania opracowań ekofizjograficznych	24
6. Dobór fizjograficznych kryteriów oceny środowiska dla niektórych zadań planistycznych	29
7. Waloryzacja i bonitacja środowiska miejskiego	30
8. Zbiorcza klasyfikacja ekofizjograficzna terenu	32
9. Charakterystyka wybranych komponentów środowiska przyrodniczego na potrzeby budownictwa	36
10. Znaczenie opracowań ekofizjograficznych dla dokumentów planistycznych	40
KLIMAT MIAST (<i>Jerzy Skrzypski</i>)	45
1. Wprowadzenie	45
1.1. Definicja wybranych pojęć (słowniczek)	45
1.2. Miasto jako obiekt badań klimatu	47
1.2.1. Zagadnienie skali i rangi problemu	47
1.2.2. Klimatologia miast w systemie nauk	49
1.2.3. Kierunki i metody badań klimatu miast	49
2. Determinanty indywidualizmu klimatu miast	52
2.1. Główne przyczyny kształtowania klimatu miast	52
2.2. Zurbanizowana powierzchnia czynna a klimat miast	53
2.3. Antropogeniczna emisja ciepła	56
2.4. Antropogeniczna emisja zanieczyszczeń powietrza	58
3. Specyficzne cechy i osobliwości klimatu miast	62
3.1. Specyfika klimatu miast	62
3.2. Osobliwości klimatu miast	64

4. Bioklimat miast	75
4.1. Warunki termiczne odczuwalne	76
4.2. Warunki aerosanitarnie	77
5. Ochrona i melioracja klimatu miast	80
5.1. Cele i ograniczenia	80
5.2. Kierunki i zakres działań, instrumentarium	80

WYBRANE ZAGADNIENIA Z HISTORII BUDOWY MIAST KRĘGU KULTURY EUROPEJSKIEJ (<i>Jolanta Jakóbczyk-Gryszkiewicz</i>)	87
---	----

1. Wstęp	87
2. Miasta starożytne	88
3. Miasta średniowieczne	92
4. Miasta renesansu i baroku	94
5. Miasta doby Oświecenia	95
6. Miasta XX wieku	99
7. Wpływy europejskie na innych kontynentach	101

DEMOGRAFIA MIASTA (<i>Adam Jelonek</i>)	107
---	-----

1. Liczba ludności miasta	107
2. Rozmieszczenie ludności w mieście	110
3. Struktura demograficzna ludności miasta	115
4. Rozmieszczenie ludności według płci w mieście	119
5. Rozmieszczenie ludności w mieście według wieku	122
6. Struktura społeczna ludności miast	125
7. Ruch naturalny ludności miast	129
8. Przyrost rzeczywisty ludności miast	132
9. Migracje ludności miast	134
10. Metody badań zagadnień ludnościowych w miastach	138

GEOGRAFIA SPOŁECZNA MIAST. STRUKTURY SPOŁECZNO- -PRZESTRZENNE (<i>Ewa Szafrńska</i>)	141
---	-----

1. Wstęp	141
2. Koncepcje i szkoły wyjaśniające zróżnicowanie społeczno-przestrzenne w miastach	143
2.1. Szkoła chicagowska	145
2.2. Neoekologia społeczna	150
2.3. Analiza obszarów społecznych	152
2.4. Ekologia czynnikowa	154
2.5. Socjologiczne ujęcie w badaniach ekologii społecznej	156
2.6. Szkoła kalifornijska	157
2.7. Koncepcja gentryfikacji	159
2.8. Koncepcja reżimu miejskiego	160

3. Zróżnicowanie społeczno-przestrzenne we współczesnych miastach polskich	161
3.1. Miasto realnego socjalizmu (lata 1945–1989)	162
3.2. Miasto postsocjalistyczne (lata po 1989 roku)	164
 PROCESY URBANIZACJI (<i>Jolanta Jakóbczyk-Gryszkiewicz</i>)	175
1. Wyjaśnienie i ewolucja pojęcia „urbanizacja”	175
2. Przyczyny urbanizacji	177
3. Aspekty urbanizacji	179
3.1. Urbanizacja demograficzna	179
3.2. Urbanizacja ekonomiczna	185
3.3. Urbanizacja przestrzenna	188
3.4. Urbanizacja społeczna	195
4. Urbanizacja turystyczna	197
5. Fazy urbanizacji	198
6. Skutki urbanizacji	203
 FORMY I STRUKTURY PRZESTRZENNE WIELKICH SKUPISK MIEJSKICH (<i>Stanisław Liszewski</i>)	207
1. Wprowadzenie	207
2. Przestrzeń miejska i jej organizacja	209
3. Organizacja przestrzeni miejskiej	210
3.1. Czynniki prawnowłasnościowy (geodezyjny)	210
3.2. Czynniki morfologiczny	214
3.3. Czynniki funkcjonalny jako organizator przestrzeni miejskiej	218
3.4. Czynniki administracyjno-instytucjonalny	221
3.5. Czynniki społeczno-kulturowy	223
4. Formy wielkich skupisk miejskich	225
4.1. Rozwój wielkich skupisk miejskich	225
4.2. Aglomeracja (monocentryczna)	229
4.3. Konurbacja (aglomeracja policentryczna)	232
4.4. Obszar metropolitalny	235
4.5. Megalopolis	236
4.6. Technopolia	239
5. Struktury przestrzenne wielkich skupisk miejskich	240
5.1. Struktura przestrzenna środowiska naturalnego miasta. Przyrodniczy pod- system (warstwa) miasta	241
5.2. Struktura morfologiczna miasta	241
5.3. Struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta	243
5.4. Struktura demograficzno-przestrzenna miasta	245
5.5. Struktura społeczno-przestrzenna miasta	247
6. Modele struktur przestrzennych miast	248

FUNKCJE MIAST (*Andrzej Suliborski*) 255

1. Funkcjonalizm w przedmiocie i problematyce badawczej geografii miast	255
1.1. Specyfika przedmiotu badań geografii miast	255
1.2. Zakres przedmiotowy a ujęcie funkcjonalne	256
1.3. Geneza badań funkcjonalnych w geografii	158
1.4. Funkcja miasta – jej rozumienie i odmiany	260
2. Klasyczne teorie i programy funkcjonalne	262
2.1. Teoria ośrodków centralnych	262
2.1.1. Wprowadzenie	262
2.1.2. Koncepcja funkcji centralnej	263
2.1.3. Funkcjonalna strukturyzacja ośrodków centralnych	264
2.1.4. Klasyfikacja jednostek osadniczych	264
2.1.5. Podsumowanie	265
2.2. Teoria bazy ekonomicznej miast	266
2.2.1. Pierwsze sformułowanie koncepcji bazy ekonomicznej	266
2.2.2. Sformułowanie jednolitej teorii bazy ekonomicznej	268
2.2.3. Badania polskie nad koncepcją bazy ekonomicznej	270
2.2.4. Zastosowanie koncepcji bazy ekonomicznej w praktyce planistycznej	272
2.2.5. Mierniki bazy ekonomicznej miast	272
2.2.6. Metody pomiaru bazy ekonomicznej	273
2.2.7. Podsumowanie	278
3. Nazwy funkcji i typologia funkcjonalna miast	280
3.1. Kryteria wyróżniania nazw funkcji	280
3.2. Klasyfikacje funkcjonalne oparte na strukturze zajęć ludności miast i strukturze zatrudnienia	281
3.3. Klasyfikacje funkcjonalne miast w Polsce	282
4. Współczesne kierunki rozwoju badań funkcjonalnych w geografii miast	284
4.1. Genetyczno-funkcjonalny program badań (A. Suliborski, 1994)	284
4.2. Koncepcja instytucjonalnego zorganizowania miasta (A. Szajnowska-Wysocka 1995)	289
4.3. Koncepcja realistycznego ujęcia dualizmu zjawisk osadniczych (W. Maik 1988)	292
4.4. Koncepcja funkcji miejsca (A. Suliborski 2001)	294

CENTRA MIAST (*Anita Wolaniuk*) 303

1. Przegląd definicji pojęcia „centrum” i „śródmieście” miasta	303
2. Miejsce (położenie) obszarów centralnych w rozwoju historycznym miast	310
3. Metody delimitacji centrum miasta	314
4. Cele i kierunki przekształceń obszarów centralnych – śródmiejskich	318
4.1. Trendy przekształceń obszarów centralnych na świecie	318
4.2. Współczesne problemy centrów miast polskich	320

5. Studia przypadków – centra miast europejskich	322
5.1. Przykład miasta brytyjskiego – Coventry	322
5.2. Przypadek centrum miasta szwedzkiego	326
5.3. Przykłady powojennych centrów miast związanych z eksploatacją węgla brunatnego	326
5.4. Etapy tworzenia centrum Łodzi	329
6. Metropolitalny projekt powiększenia centrum miasta – na przykładzie Lyon Confluence	333

SIEĆ I SYSTEM OSADNICZY MIAST (*Iwona Jażdżewska*) 343

1. Miejska sieć osadnicza	343
2. Metody badań koncentracji sieci miast	347
2.1. Odległości między miastami. Metoda dendrytu wrocławskiego	348
2.2. Miary centrograficzne	352
2.3. Statystyka najbliższego sąsiedztwa	354
2.4. Reguła wielkości-kolejności (<i>rank-size rule</i>) K. Zipfa	355
3. Systemy miejskie	359
3.1. Teoria miejsc centralnych W. Christallera	362
3.2. Metoda Jamesa Vance'a Jr. (<i>mercantile model</i>)	364
3.3. System osadniczo-transportowy	366
3.4. Rola migracji w systemie miast	372

ZASTOSOWANIE SYSTEMÓW INFORMACJI GEOGRAFICZNEJ (GIS)

W GEOGRAFII URBANISTYCZNEJ (*Iwona Jażdżewska*) 379

1. Podstawowe pojęcia, źródła i rodzaje danych	380
2. Zastosowanie Systemów Informacji Geograficznej (GIS) w geografii urbanistycznej	382
3. Użytkowania ziemi i pokrycie terenu w miastach	383
4. Analizy społeczno-ekonomiczne w miastach	384
5. Morfologia miast	384
6. Miejska sieć osadnicza	385
7. Wyznaczanie regionalnych zespołów osadniczych	386
8. Systemy osadnicze	387
9. Proces niekontrolowanego rozlewania się miast (<i>urban sprawl</i>)	387
10. Podsumowanie	388

PODSTAWY WYCENY NIERUCHOMOŚCI MIEJSKICH (*Lidia Groeger*) 391

1. Wprowadzenie	391
2. Definicja nieruchomości	392
3. Cechy nieruchomości	394

4. Funkcje nieruchomości	395
5. Formy władania nieruchomościami	396
6. Podstawowe funkcje i cele wyceny nieruchomości	399
7. Wartość nieruchomości	400
8. Czynniki kształtujące wartość nieruchomości	402
9. Źródło informacji na temat nieruchomości	403
10. Zarys procedury szacowania wartości nieruchomości	404

STUDIA INWENTARYZACJI URBANISTYCZNEJ (<i>Agnieszka Siejkowska-Ko-</i> <i>beridze</i>)	409
1. Cel i zakres inwentaryzacji urbanistycznej	410
2. Zasady postępowania w wykonywaniu inwentaryzacji urbanistycznej	413
2.1. Etap przygotowawczy do rozpoczęcia pracy terenowej	414
2.2. Etap pracy terenowej	426
2.3. Etap opracowania zebranego materiału	427